

BÖLÜM 2

DEEPPAKE: POST-TRUTH ÇAĞI İNSANLARINDA FIRSAT VE TEHDİTLERE YÖNELİK ALGILAR

Yasemin DURMUŞ¹
Aylin GÖZTAŞ²

Giriş

Yaşadığımız dünyanın küreselleşen yapısı, bireylerin birbirine bir tık kadar yakın ve bağlı olduğu bir zaman örüntüsüyle birlikte, Licklider’in (1960), insan-bilgisayar simbiyozuna atıfta bulunarak, makine ile iç içe geçmişliğini de beraberinde getirmektedir. Bu “zamanda birliktelik”, insan-bilgisayar ortak yaşamı teorisinde öngörüldüğü gibi büyük bir ortaklık kurmalarına, birbirlerini tamamlamalarına ve uyum içinde çalışmalarına olanak tanımaktadır. Çift taraflı bilgi akışında sınırsız imkân ve sayısız ortam sunan bu ortaklık, anlık iletişime doğru bilgileri dahil ettiği kadar, “doğru gibi görünen” yanlış bilgilerin de akışına izin vermektedir. Günümüz teknolojisinin geldiği son noktayla birlikte, bu doğru gibi görünen yanlış bilgileri tespit edilebilmek ve yayılımına engel olabilmek herkes için zorlaşmaktadır.

Oxford Sözlükleri tarafından 2016 yılında, yılın kelimesi ilan edilen Post-Truth kavramı tam da bu noktayı işaret etmekte ve gerçekliği tartışmaya açmaktadır. Nesnel gerçeklerin, kişisel inanç ve görüşlerden daha az önemli görüldüğü ve kamuoyunu etkilemek için duygusal çekiciliğin kullanıldığı, hakikat sonrası bir gerçekliği ifade eden Post-Truth kavramı tamamiyle yanlış bilgiyi değilse de manipüle edilmiş gerçekliği içermektedir. Post-Truth kavramının bu denli popülerleşmesinde, sosyal ağların oldukça büyük bir etkisinin olduğu

¹ PhD., Ege Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Ana Bilim Dalı, İletişim Araştırmaları Araştırmaları Anabilim Dalı, yaseminy.durmus@hotmail.com, ORCID iD: 0000-0002-7246-5849

² Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, aylin.goztas@ege.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2998-3034

gösterdiği; algılanan tehditlerin ise, Korkutucu Gelecek, Rızasız Pornografi, Siyasal Manipülasyon, Toplumsal Manipülasyon ve Ekonomik Manipülasyon olarak sıklık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu bakımdan algılanan en büyük fırsatın, Deepfake teknolojisinin sinemaya getirdiği “Yenilikler” olduğu ve bunun; takdir, heyecan, eğlenme gibi olumlu duygulara vurgu yaptığı görülmüştür. Algılanan en büyük tehlikenin ise, bu teknoloji ile üretilen çıktılarının giderek daha gerçekçi olmasına yönelik korkuları taşıyan, Uncanny Valley (Tekinsiz Vadi) algısının olduğu görülmüştür.

Tekinsiz vadi kavramına göre, bir robotun veya insanın bir grafik temsilinin, gerçek bir insanı, çok yakından taklit etme derecesi arttıkça ve daha insanımsı olmaya başladıkça, ürkütücü duygular uyandırmaya başlamaktadır (Mori, 1970). Burada tekinsizlik hem çok tanıdık hem de aynı oranda yabancı bir nesnenin, rahatsız edici bir tuhaflik duygusu yaratacağını ifade etmektedir (Wagner ve Blewer, 2019). Sinema filmlerinin, bu ürkütücü hiper-gerçekçiliğe uzak durmalarının altında yatan neden olarak görülen tekinsiz vadi kavramının, Deepfake teknolojisiyle üretilen içeriklerin, bu sınırın tekinsiz tarafına geçmesine yönelik yarattığı algıların, ürkütücü duyguların sıklıkla ortaya çıkmasını açıklayabileceği düşünülmektedir.

Deepfake teknolojisine yönelik algıların betimlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmanın, Deepfake özelinde gerçekliği hedef alan teknolojilere ilişkin tehlikelerin önceden belirlenebilmesi ve potansiyel fırsatların değerlendirilebilmesi adına gelecekte yapılacak çalışmalara zemin hazırlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Agarwal, S., Farid, H., Gu, Y., He, M., Nagano, K., & Li, H. (2019). Protecting World Leaders Against Deep Fakes. In *CVPR Workshops*, 1-8.
- Ajder, H., Patrini, G., Cavalli, F., & Cullen, L., (2019). The State of Deepfakes: Landscape, Threats and Impact. DeepTrace. (24.11.2022 tarihinde https://regmedia.co.uk/2019/10/08/deepfake_report.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Allcott, H., & Gentzkow, M. (2017). Social Media And Face News in the 2016 Election. *Journal of Economic Perspectives*, 31(2), 211-236.
- Bazarkina, D., & Pashentsev, E. (2019). Artificial intelligence and new threats to international psychological security. *Russia in global affairs*, 17 (1), 147-170.
- Berk, M. E. (2020). Dijital çağın yeni tehlikesi “deepfake”. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16 (28), 1508-1523.
- Chandler, S. (2020). Why Deepfakes Are A Net Positive For Humanity. (21.04.2023 tarihinde <https://www.forbes.com/sites/simonchandler/2020/03/09/why-deepfakes-are-a-net-positive-for-humanity/?sh=4f9a975c2f84> adresinden ulaşılmıştır).

- Ching, T et al., (2018). Opportunities and Obstacles for Deep Learning in Biology and Medicine. *Headline Review*, 15 (141), 1-47.
- Citron, D. K. & Chesney, R. (2019). Deep Fakes: A Looming Challenge for Privacy, Democracy, and National Security. *California Law Review*, 107, 1753-1820. Doi: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3213954>
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. CA: Sage: Thousand Oaks.
- Cruse, E. (2013). Using Educational Video in the Classroom: Theory, Research, and Practice. (17.02.2023 tarihinde www.safarimontage.com/pdfs/training/UsingEducationalVideoInTheClassroom.pdf adresinden ulaşılmıştır).
- Cole, S. (2018). We Are Truly Fucked: Everyone Is Making AI-Generated Fake Porn Now. (16.02.2023 tarihinde <https://www.vice.com/en/article/bjye8a/reddit-fake-porn-app-daisy-ridley> adresinden ulaşılmıştır).
- Demircan, B. (2021). “Gördüğün Her Şeye İnanma”: Derin Sahte Çalışmaları Üzerine Bir Doküman Analizi. *TRT Akademi*, 6 (13), 728-747.
- Fagni, T., Falchi, F., Gambini, M., Martella, A., & Tesconi, M. (2021). TweepFake: About detecting deepfake tweets. *PLOS ONE*, 16 (5), 1-16.
- Hovland, C. I., and Weiss, W. (1951). The influence of source credibility on communication effect-iveness. *Public Opinion Quarterly*, 15 (4), 635–50.
- Karakoç, E., ve Zeybek, B. (2022). Görmek İnanmaya Yeter Mi? Görsel Dezenformasyonun Ayırt Edici Biçimi Olarak Siyasi Deepfake İçerikler. *Öneri Dergisi*, 17 (57), 50-72.
- Kensinger, E. (2007). Negative Emotion Enhances Memory Accuracy: Behavioral and Neuroimaging Evidence. *Current Directions in Psychological Science*, 16 (4), 213-218. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2007.00506.x>
- Kietzmann, J., Mills, A. J. & Plangger, K. (2020). Deepfakes: Perspectives on the Future “Reality” of Advertising and Branding. *The Review of Marketing Communications*, 40 (3), 473-485, DOI: 10.1080/02650487.2020.1834211
- LeCompte, M. D., & Goetz, J. P. (1982). Problems of Reliability and Validity in Ethnographic Research. *Review of Educational Research*, 52 (1), 31-60.
- Licklider, J. C. R. (1960). Man-computer symbiosis. *Human Factors in Electronics, IRE Transactions on*, (1), 4-11.
- López-Gil, J. M., Gil, R., & García, R. (2022). Do Deepfakes Adequately Display Emotions? A Study on Deepfake Facial Emotion Expression. *Computational intelligence and neuroscience*, 2022, 1-12. <https://doi.org/10.1155/2022/1332122>
- Lucas, K. T. (2022). Deepfakes and domestic violence: perpetrating intimate partner abuse using video technology. *Victims & Offenders*, 17 (5), 647-659.
- Maddocks, S., (2020). ‘A Deepfake Porn Plot Intended to Silence Me’: Exploring Continuities Between Pornographic and ‘Political’ Deep Fakes, *Porn Studies*, 7 (4), 415-423.
- Mori, M. (1970). The Uncanny Valley. *IEEE ROBOTICS & AUTOMATION MAGAZINE* (Translated by Karl F. MacDorman and Norri Kageki), 98-100. (23.08.2023 tarihinde <https://spectrum.ieee.org/the-uncanny-valley> adresinden ulaşılmıştır).
- Nguyen, T. T., Nguyen, Q. V. H., Nguyen, D. T., Nguyen, D. T., Huynh-The, T., Nahavandi, S., ... & Nguyen, C. M. (2022). Deep learning for deepfakes creation and detection: A survey. *Computer Vision and Image Understanding*, 223 (2022), 1-19. <https://doi.org/10.1016/j.cviu.2022.103525>

- Nightingale, S. J. & Farid, H. (2022). AI-synthesized faces are indistinguishable from real faces and more trustworthy. *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 119 (8), 1-3. DOI: 10.1073/pnas.2120481119.
- Özdemir, Ş. (2021). Yeni Nesil Tehdit: Derin Kurgu (DeepFake). *TRT Akademi*, 6 (13), 904-917.
- Pariser, E. (2011). *The Filter Bubble: What the Internet Is Hiding from You*. Penguin Press, New York.
- Patton, M. Q. (1999). Enhancing the quality and credibility of qualitative analysis. *Health Service Research*, 34 (5), 1189-1208.
- Tammekänd, J., Thomas, J., & Peterson, K. (2020). Deepfakes 2020: The Current Threat Landscape, its Impact on the U.S 2020 Elections, and the Coming of AI-Generated Events at Scale. Sentinel. (13.08.2023 tarihinde <https://thesentinel.ai/media/Deepfakes%202020:%20The%20Tipping%20Point,%20Sentinel.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Temir, E. (2020). Deepfake: new era in the age of disinformation & end of reliable journalism. *Selçuk İletişim*, 13 (2), 1009-1024.
- Vaccari, C., & Chadwick, A. (2020). Deepfakes and disinformation: Exploring the impact of synthetic political video on deception, uncertainty, and trust in news. *Social Media+ Society*, 6 (1), 1-13. <https://doi.org/10.1177/2056305120903408>
- Venkataramakrishnan, S. (2019). Can you believe your eyes? How deepfakes are coming for politics. *Financial Times*. (19.03.2023 tarihinde <https://www.ft.com/content/4bf4277c-f527-11e9-a79c-bc9acae3b654> adresinden ulaşılmıştır).
- Villasenor, J., 2019. Artificial intelligence, deepfakes, and the uncertain future of truth, Brookings Institution. United States of America. (23.08.2023 tarihinde <https://policycommons.net/artifacts/4136266/artificial-intelligence-deepfakes-and-the-uncertain-future-of-truth/4944448/> adresinden ulaşılmıştır).
- Vosoughi, S., Roy, D. & Aral, S. (2018). The spread of true and false news online. *Science*, 359 (6380), 1146-1151.
- Wagner, T., & Blewer, A. (2019). “The Word Real Is No Longer Real”: Deepfakes, Gender, and the Challenges of AI-Altered Video. *Open Information Science* 3 (1), 32-46.
- WHO. (2020). Immunizing the public against misinformation. (09.04.2023 tarihinde <https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/immunizing-the-public-against-misinformation> adresinden ulaşılmıştır).
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A., ve Yolcu, E. (2022). Sahte Ne Kadar Derin? Derin Sahte (Deepfake) Kavramının İzini Youtube Üzerinden Sürmek. *Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi*, 4 (1), 63-74.
- Yurkova, O. (2018). Savaş ve çatışmalara neden olan 3 sahte haber (12.04.2023 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-43908746> adresinden ulaşılmıştır).